

Het archeologisch onderzoek op de sites Minderbroedersklooster en Begijnenstraat

Nieuwsbrief 9

MINDERBROEDERSKLOOSTER

De meeste Mechelaars kennen de minderbroederskerk als een deel van Cultuurcentrum A. Spinoy. De oudere generatie spreekt nog van 'het hooimagazijn'. Deze benaming houdt verband met haar vroegere rol als kazerne. Dat bij deze kerk ooit een groot klooster hoorde, is echter minder bekend. In november 2005 ging de stedelijke dienst Archeologie van start met een grootschalig onderzoek op dit voormalige kloosterdomein. Door de geplande uitbreiding van het Cultuurcentrum dreigden de resten van het klooster immers voorgoed verloren te gaan. Ondanks de barre weersomstandigheden wisten onze archeologen, bijgestaan door arbeiders van het VIOE en vrijwilligers, de opgravingen begin maart 2006 met succes af te ronden.

Een bewogen geschiedenis

Een beperkt historisch onderzoek bracht heel wat aan het licht over de geschiedenis van het klooster. Zo kwamen we te weten dat de Minderbroeders zich al in 1233 in de stad gevestigd hadden. Bij het begin van de 14de eeuw werden een nieuwe kerk en nieuwe kloostergebouwen opgetrokken. Dit complex werd op het einde van de 16de eeuw door de beeldenstormers verwoest, maar kort na 1600 met vereende krachten weer opgebouwd. Het einde van de kloostergeschiedenis werd ingeluid door de Franse revolutie: de Franse militairen stuurden de

het opgravingsteam
bestond uit archeologen,
arbeiders en vrijwilligers

Minderbroeders weg, de kerk werd omgevormd tot paardenstal en het complex ging dienst doen als kazerne. Later waren in de gebouwen achtereenvolgens ook het Nederlandse en het Belgische leger gekazerneerd. Met de bouw van het Cultuurcentrum en de ABK in de jaren 1960-1970 verdwenen uiteindelijk de laatste kloostergebouwen, met uitzondering van de kerk.

Een bedelorde in Mechelen

Het levensverhaal van Sint Fransiscus van Assisi (1182-1226) is alom bekend: de rijkeluiszoon die tot inkeer komt en een leven van armoede predikt. Al snel kreeg zijn voorbeeld navolging en besloot hij een kloosterorde op te richten: de Minderbroeders of *fratres minores*. De orde kende een groot succes en raakte al snel verspreid over gans Europa. Ook in Vlaanderen en Brabant volgden de stichtingen elkaar in hoog tempo op: Brussel, Leuven en Diest in 1228, 's-Hertogenbosch in 1229 en Mechelen in 1231. De Minderbroeders waren bedelmonniken. Dat betekent dat ze hun inkomsten niet uit commerciële activiteiten haalden, maar uit schenkingen.

Een vliet?

Helemaal onderaan de werkput, op een diepte van vier meter, kwam een onverwacht spoor tevoorschijn: een vliet. Uit de Mechelse binnenstad zijn wel meer vlietjes bekend, maar deze was ons onbekend. De exacte loop viel niet te achterhalen. Wel weten we dat hij uit de richting van de Wollemarkt kwam en van daaruit naar de Melaan liep. De vliet moet zowat vier meter breed geweest zijn. Eén van de

oevers was verstevigd met een houten beschoeiing: een constructie van zware houten palen waartegen dikke planken bevestigd waren om te voorkomen dat de oever zou inzakken door erosie. Het is best mogelijk dat deze constructie ook bedoeld was als loskade voor boten. Kleine slakjes waarvan de huisjes nog tegen de houten beschoeiing kleefden, vertellen ons dat het water van de vliet redelijk proper moet geweest zijn.

Door de hoge grondwaterspiegel waren heel wat organische resten uitzonderlijk goed bewaard. Uit de vele plantenresten kunnen we aflezen met welke bomen en struiken de oevers zoal begroeid waren. Etensoverblijfselen zoals visgraten, dierlijk bot en ander keukenafval kunnen ons meer leren over de eetgewoonten van die tijd. Wanneer juist de vliet in gebruik was, is nog onduidelijk. Hopelijk zal een datering van de jaarringen (dendrochronologie) van de houten palen wat meer duidelijkheid brengen. Voor het dempen van de vliet kunnen we wel al een datering geven. Het moeten immers de Minderbroeders geweest zijn die ze hebben volgestort bij de bouw van hun klooster in de eerste helft van de 13de eeuw. Dit wordt trouwens bevestigd door het aardewerk dat we in de vulling van de vliet hebben aangetroffen.

de vulling van de vliet bevatte onder meer dit 13de-eeuwse potje

Het eerste klooster

Tijdens het onderzoek bleek dat opmerkelijk veel resten van het oudste klooster waren bewaard. Van twee gebouwen kon het volledige grondplan gereconstrueerd worden: het ene gebouw evenwijdig en vlak naast de kerk en het andere er dwars op. Beide vleugels bleken identieke afmetingen te hebben: circa 20 meter lang en drie meter breed. Samen met twee andere vleugels, die slechts gedeeltelijk werden opgegraven, vormden ze een vierkant. Waarschijnlijk hebben we hier te maken met een zogenaamde pandgang: overdekte wandelgangen die via met bogen opengewerkte muren uitgeven op een centrale binnentuin. Ze werden vooral gebruikt om van het ene kloostergebouw naar het andere te gaan, maar daarnaast was het ook de ideale plek voor gebed en meditatie.

één van de oevers was verstevigd met houten palen en dikke planken

de funderingen waren gebouwd in ruw bewerkte stukken witte kalksteen

Om te voorkomen dat er door de natte ondergrond verzakkingen zouden optreden, was het muurwerk ter hoogte van de gedempte vliet met een aantal grondbogen en steunberen versterkt. Als bouw materiaal voor de funderingen was gebruik gemaakt van ruw bewerkte stukken witte kalksteen. Bovengronds waren de muren afgewerkt met een laag lichtgele pleister. De vloer was bedekt met eenvoudige rode tegels. Aan de zijde van de kunst-academie sloot de pandgang aan bij een nog onbe-

kend gebouw. De dikke muren (> 1,70 meter dik) doen vermoeden dat we hier te maken hebben met een belangrijk gebouw. Was het een oudere kapel? Stond het gebouw er al toen de Minderbroeders hier aankwamen? Verder onderzoek moet dit uitwijzen...

Uit het onderzoek weten we ondertussen dat de kerk niet rond 1300 werd gebouwd, zoals algemeen werd aangenomen, maar zelfs teruggaat tot de vroege 13de eeuw. Uit die tijd hebben we trouwens niet alleen bouwresten gevonden. Ook met de toenmalige bewoners mochten we kennismaken. De Minderbroeders hadden immers de gewoonte om hun overleden medebroeders op het kloosterdomein te begraven, vaak zelfs onder de vloer van de pandgang. In totaal hebben we uit die vroegste periode circa 25 skeletten geborgen. In een aantal gevallen was de houten kist na meer dan 750 jaar nog steeds bewaard. In één van de kisten werd een zilveren muntje gevonden, geslagen tussen 1180 en 1223. Een andere munt werd gedateerd tussen 1210 en 1235.

Virtueel puzzelen

Dat archeologie meer is dan truwelen en borsteltjes alleen mag blijken uit het volgende. Met groot geweld (hamers, beitels, drillboren en zelfs een graafmachine) moesten enkele grote stukken grijze kalksteen uit een 14de-eeuwse muur verwijderd worden. De opbrengst bedroeg niet minder dan vier paletten met beeldhouwde architectuurelementen (zuiltjes, kapitelen, dekplaten, basissen en halve bogen). Ze konden gedateerd worden in de vroege 13de eeuw. Alle elementen werden nauwkeurig ingemeten en opgetekend. Vervolgens werden de tekeningen ingevoerd in de computer en omgezet naar een 3D-model. Na heel wat pas-

en puzzelwerk bleek dat de zuiltjes en bogen samen deel uit maakten van de pandgang van het eerste klooster. Op basis van de opgravingsplannen en de tekeningen hopen we binnenkort een reconstructie te maken van het ganse gebouw. Bij deze alvast een voor-smaakje...

met een zware drillboor worden enkele architectuurfragmenten verwijderd

3D-technologie kan ons helpen om gebouwen te reconstrueren

In sommige graven was naast het skelet ook een deel van de kist bewaard

Wat met skeletten?

Tijdens de opgravingen werden in totaal zowat 180 skeletten gevonden. Het opgraven van een skelet vergt heel wat tijd en moeite. Eerst wordt de grond met de schop verwijderd tot een deel van het skelet zichtbaar is. Dan werken we verder met fijner gereedschap: truwelen, spatels en borsteltjes. Wanneer het skelet helemaal vrij ligt, worden er foto's genomen. De beenderen worden ingemeten en opgetekend en voor ieder skelet wordt een fiche ingevuld. Elk skelet krijgt ook een eigen identificatienummer zodat er later geen verwarring mogelijk is. Na de registratie volgt de berging. Het menselijke skelet bestaat maar liefst uit 206 botten en botjes! In het labo wordt het botmateriaal verder onderzocht. Op die manier krijgen we informatie over het geslacht, de leeftijd, de gezondheidstoestand, de eetgewoontes, etc. Nadat al het onderzoek is uitgevoerd, worden de resten weer bijgezet op de begraafplaats.

het opgraven van een skelet brengt heel wat werk met zich mee

in één van de kisten vonden we een zilveren muntje uit 1180-1223

Een groeiende gemeenschap

De historische bronnen vermelden dat de Minderbroeders kort na 1300 een nieuw klooster bouwden. Bij het onderzoek werd een aanzienlijk deel van dit 14de-eeuwse klooster teruggevonden. Het grondplan van het klooster uit de 13de eeuw met vier wandelgangen rond een centrale binnen-

bij de bouw van het klooster in de 14de eeuw werden naast bakstenen ook gerecupereerde bouwstenen van het oudere klooster gebruikt

op een tekening van J.B. De Noter zien we de binnentuin en de pandgang

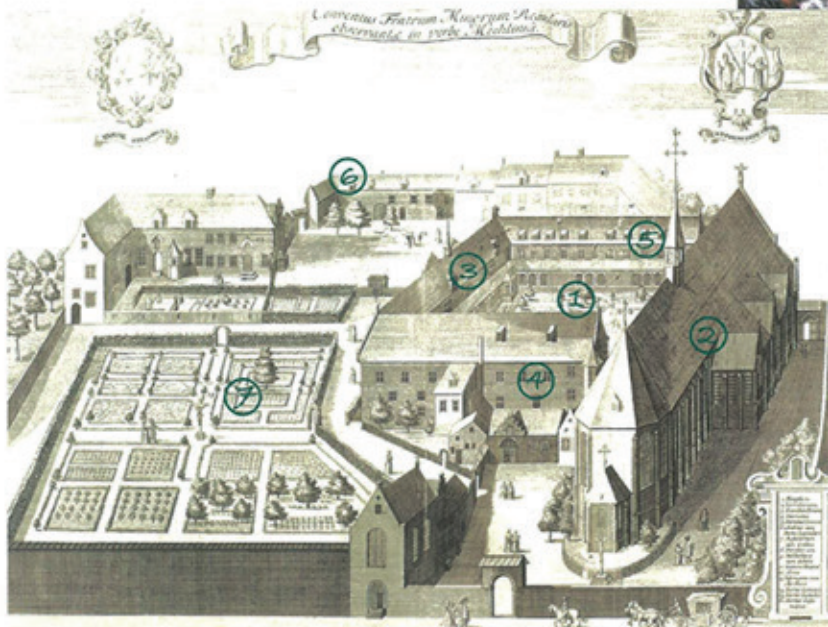
tuin werd herhaald, maar dan op grotere schaal. De nieuwe pandgang was vier meter breed en de lengte van een zijde bedroeg 25 meter. Voor de bouw werden grote bakstenen gebruikt, zogenaamde 'kloostermoppen'. De nieuwe kerk werd minstens voor een deel in witte kalkzandsteen opgetrokken.

Na de bouw van het nieuwe complex werden, in tegenstelling tot de voorgaande periode, naast kloosterlingen ook burgers op het kloosterdomein begraven. Het begraven van leken vormde trouwens een niet te onderschatten bron van inkomsten (schenkingen). Wegens plaatsgebrek werd er niet alleen in de kerk en onder de pandgangen begraven, maar ook op in de binnentuin en onder de vloer van de andere kloostergebouwen. Uit deze periode konden circa 150 individuele graven onderscheiden worden. De graven waren verschillend georiënteerd: oost-west (hoofd naar het oosten, voeten naar het westen), west-oost en zelfs noord-zuid. Wat hiervoor de achterliggende reden is, is ons niet bekend. Wordt hiermee een onderscheid gemaakt tussen broeders en leken?

De teloorgang

Van de verwoestingen in de 16de eeuw werden bij de opgravingen weinig sporen teruggevonden. Alleen de kerk getuigt nog van deze periode. Het gebouw zoals we dat nu kennen, werd immers opgetrokken in 1610. De andere kloostergebouwen kennen we dankzij een gravure van de hand van A. Sanderus. Die vertoont een schikking die typerend is voor zowat alle minderbroederkloosters in Vlaanderen en Brabant.

Ook uit de 19de en 20ste eeuw, toen het klooster dienst deed als militaire kazerne, werden slechts

Een laatste rustplaats

Bij het afgraven van een talud naast de werkput kwam nog een opmerkelijke vondst aan het licht. Een grafkelder van zowat twee meter lang en 75 centimeter breed werd door de graafmachine blootgelegd. De kelder was gebouwd in baksteen. De binnenzijde was wit bepleisterd en beschilderd met rode kruisen. Jammer genoeg ontbraken tijd en middelen om de kelder verder te onderzoeken of te bewaren. Dan maar wat foto's...

op de wit bepleisterde wand van de grafkelder is een rood kruis geschilderd

een paar sporen teruggevonden. De grote kelder vlak naast de kerk is er één van, net als een kleine beerput ter hoogte van het kerkkoor. Een duidelijk bewijs van de militaire aanwezigheid in hartje Mechelen werd gevonden met de knoop van een jas. Het cijfer '6' op de knoop verwijst naar een Franse bevoorradingseenheid.

vlak langs de kerk vonden we een grote kelder uit de 19de eeuw

Het minderbroedersklooster volgens A. Sanderus, met in het midden de binnentuin en de pandgang (1) en daaromheen de andere kloostergebouwen: de kerk (2), het refectarium of de eetzaal (3), het dormitorium of de slaapzaal (4) en de kapittelzaal (5). Langs de Melaan zijn nog een aantal bijgebouwen te zien (6): de ziekenboeg, het gastenverblijf, opslagplaatsen, etc. De rest van het domein werd ingenomen door tuinen (7)

Pot-pourri

In het stortgat van de 19de-eeuwse beerput vonden we een hoop vreemde scherven die aanvankelijk grote vraagtekens oproepen. Pas na enkele uurtjes puzzelwerk werd duidelijk dat we te maken hadden met een wc-pot! Het model doet denken aan de wc's zoals we die nu nog kennen, maar dan zonder ingebouwde waterspoeling. Hoewel wc's met waterspoeling al sinds de 18de eeuw bestonden, raakten ze pas in de 19de eeuw in zwang en dan nog uitsluitend bij de rijkere burgerij. Met het verschijnen van riolering en waterleiding, bij het begin van de 20ste eeuw, won de wc snel aan populariteit.

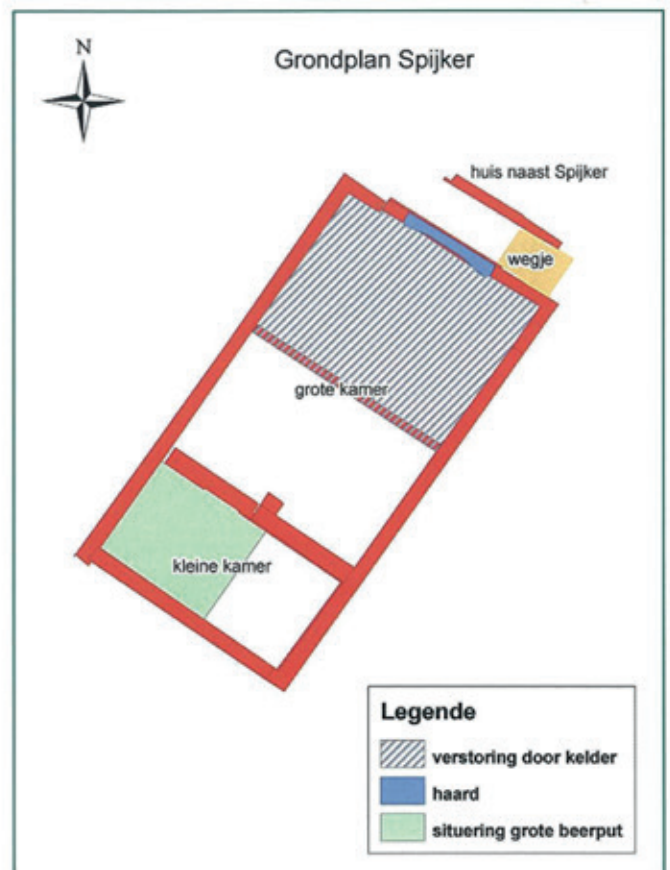
al lijken ze nog zo banaal, toch vertellen ook wc's een eigen verhaal

BEGIJNENSTRAAT

In onze vorige nieuwsbrief brachten we al uitvoerig verslag uit van de archeologische opgravingen in de Begijnenstraat. Tijdens de zomermaanden van 2005 hadden we onze onderzoeksactiviteiten voornamelijk geconcentreerd op het terrein rond het Spijker. Het Spijker zelf (een gebouw met zandstenen gevel uit de 14de eeuw; zie nieuwsbrief 8) zat op dat moment nog voor een groot deel verborgen onder de gebouwen van het voormalige Lorette-instituut en het Centrum voor Deeltijds Onderwijs. Na de sloop van deze schoolgebouwen, in november 2005, kon eindelijk ook het Spijker aan een grondig onderzoek onderworpen worden.

De gevels

Muurhistorisch onderzoek tijdens de eerste campagne had uitgewezen dat zowel de zuidoostelijke als de zuidwestelijke gevel van het Spijker waren opgetrokken in baksteen en afgewerkt met een zandstenen parament (gevelsteen). We gingen er aanvankelijk van uit dat dit ook het geval zou zijn bij de twee andere gevels. Verrassend genoeg bleek de noordoostelijke gevel enkel in baksteen opgebouwd, zonder zandstenen parament. Aan noordwestelijke zijde werd haast niets van het originele muurwerk teruggevonden. Over het uitzicht van deze laatste gevel kunnen we dus helaas weinig vertellen.

de benedenverdieping bleek opgedeeld in een kleine en een grote kamer (met haardplaats)

Aan beide korte zijden werd het Spijker begrensd door een wegje. Aan noordelijke zijde moet er aan de overzijde van het wegje nog een ander gebouw bestaan hebben. Van dit huis werd slechts één muur teruggevonden (zie grondplan). In de 16de eeuw werd het afgebroken en in de plaats ervan verscheen een nieuwe structuur die aansloot bij de noordoos-

telijke gevel van het Spijker. Wellicht kaderde deze structurele ingreep in de uitbouw van het Spijker tot het *refugium* van Heylissem (zie nieuwsbrief 8). Ook ten zuiden van het Spijker bevond zich een gebouw. Wegens tijdsgebrek moest het onderzoek van dit huis jammer genoeg voortijdig gestaakt worden.

Het interieur

De benedenverdieping van het gebouw bleek door een dikke tussenmuur opgedeeld in twee kamers: een kleine en een grote (zie grondplan). Er zijn aanwijzingen dat deze opdeling in de loop der tijd meer dan eens werd gewijzigd. Bij elke nieuwe opdeling hoorde telkens ook een nieuwe vloer. De oudste vloer die we hebben aangetroffen, bestond uit eenvoudige rode tegels. Daarboven vonden we de resten van een mogelijk 15de-eeuwse vloer uit zandstenen tegels. De tegels zelf waren verdwenen (wellicht hergebruikt), maar in de bewaarde mortellaag kon je nog zeer goed de onregelmatige afdrucken herkennen van de ruw bekapte onderzijde van de tegels.

rechts op de foto zijn duidelijk de afdrucken van tegels zichtbaar

Bij de sloop werd in de zuidoostelijke gevel van het Spijker een dichtgemetseld raam ontdekt. Toen we de raamopening verder vrijmaakten, bleek deze aan de binnenzijde gevat in een ondiepe nis. In de bepleistering van de nis was nog duidelijk te zien waar vroeger het houten luik had gezeten waarmee het raam tot op halve hoogte kon worden afgesloten. Dergelijke raamconstructies vinden we trouwens vaak terug op schilderijen uit de 15de eeuw. Nu we het toch over schilderen hebben... De muren van het Spijker waren ooit getooid met een kleurtje! Op één plaats, rond een raam, werden enkele frag-

na het afkappen van de muur was te zien waar ooit het raam zat

menten van beschilderd pleisterwerk aangetroffen: een gele achtergrond met daarop enkele sierlijke krullen of guirlandes in een donkere kleur.

Een verhaal met een staartje

Bij het vrijmaken van een dichtgemetseld raam deed één van onze medewerkers een vreemde ontdekking. In een kleine opening in de muur bevonden zich het stoffelijke overschot van een muisje en een korenaar. Verwijst deze vondst naar een vroegere functie als graanopslagplaats (het Spijker; *spica* is Latijn voor graan)? En is een plotse overvloed aan graan het muisje mogelijk te veel geworden?

De beerputten

Onder de vloer van de kleinste kamer bevond zich een grote overwelfde beerput. De put, waarvan het gewelf nog helemaal intact bleek, werd met de graafmachine leeggeschept. De vulling bestond voornamelijk uit 16de-eeuws materiaal, maar de beerput zelf moet ouder zijn. Het is een fenomeen waar we als archeologen wel vaker mee te maken krijgen. Beerputten werden immers regelmatig geruimd. We vinden dus alleen de meest recente vulling terug.

onder toezicht van de archeologen werd de beerput leeggeschept

links op de foto zie je, gedeeltelijk onder water, de twee beertonnen

Ook onder de grote kamer troffen we een ondergrondse ruimte aan. In deze ruimte, die vermoedelijk een houten plafond had, bevonden zich twee oude beertonnen. We hadden gelukkig nog net voldoende tijd om enkele foto's te maken en de nodige houtmonsters en zeefstalen te verzamelen voor verder onderzoek. Mogelijk komt het hout van de beertonnen in aanmerking voor dendrochronologisch onderzoek (datering aan de hand van de jaarringen).

De reconstructie

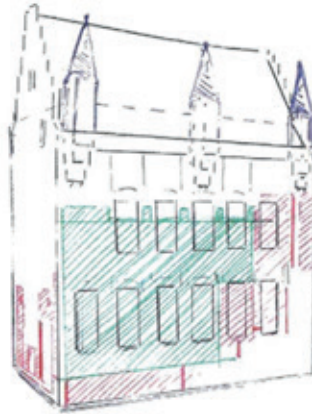
Wat blijft er nu nog over van het eens zo statige Spijker? Bij de sloop werd een deel van de zuidoostelijke muur gespaard, maar de rest is afgebroken of uitgegraven. In een poging om zoveel mogelijk van de bedreigde delen te documenteren, werden we geconfronteerd met een onmogelijke opgave: het steen voor steen inmeten en optekenen van de ganse zuidoostelijke gevel. Op zoek naar een alternatief kwamen we uiteindelijk terecht bij het ESAT, een onderdeel van de KULeuven. Ingenieurs van het ESAT wisten de gevel in geen tijd fotografisch vast te leggen met behulp van een digitale camera. Vervolgens werden de opnames verwerkt tot 3D-beelden.

bij de sloop werd een deel van de zuidoostelijke gevel gespaard

Met deze beelden kunnen we nu nog een stapje verder gaan. De textuur van de stenen, het metselwerk, de ramen en deuren, werkelijk elk detail kan dankzij de 3D-beelden worden toegevoegd aan een virtueel model van het Spijker. Op basis van de resultaten van onze opgravingen en bijkomend bouwhistorisch onderzoek, kunnen we het model stukje bij beetje aanvullen met allerlei gegevens: hoektorentjes, muurschilderingen, raamopeningen, vloeren, etc. We kunnen het gebouw zelfs opvullen met huisraad waarvan we de resten hebben teruggevonden in de beerputten van het Spijker.

zo zou het Spijker er kunnen hebben uitgezien (reconstructieschets)

MELAAN

De heraanleg van de Melaan, wellicht de bekendste van alle Mechelse vlieten, zit in een stroomversnelling. In onze vorige nieuwsbrief deden we al verslag van het archeologisch onderzoek bij de Minderbroedersbrug. Ondertussen werd het wegdek van de Melaan over de ganse lengte opgebroken voor de plaatsing van een nieuw riool en is de aanemer begonnen met het vrijleggen van de kademu- ren. Bij de planning en uitvoering van deze werken was helaas geen archeologische begeleiding voorzien, maar onze dienst kreeg gelukkig wel een seintje wanneer er archeologische resten aan het licht kwamen. Op die manier konden we nog net op tijd een aantal vaststellingen doen en enkele foto's maken.

bij de heraanleg van de Melaan duiken af en toe archeologische resten op

de boogconstructie geeft de plaats aan waar een vliet van onder het Minderbroedersklooster uitmond in de Melaan

De toekomst van het verleden

Het gebruik van multimedia wordt steeds belangrijker bij de ontsluiting van ons archeologisch erfgoed. Met behulp van computermodellen kunnen we het verleden weer tot leven wekken. Misschien loop je straks via de computer even binnen in de huiskamer van onze middeleeuwse burenen in de Begijnenstraat en krijg je daar te zien hoe het gebouw en zijn bewoners in de loop der tijd veranderden.

WANDELEN LANGS HET OPGEGRAVEN MECHELEN

Van 11 tot 26 maart kon je in Erfgoedcentrum Lamot terecht voor het evenement "De stad onder je voeten. Archeologie in Mechelen", een organisatie van de Erfgoedcel en de Stedelijke Musea i.s.m. de Katholieke Hogeschool Mechelen, de Mechelse Vereniging voor Stadsarcheologie, de provincie Antwerpen, het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed en de stedelijke dienst Archeologie. Twee weken lang kon je aan de hand van verschillende activiteiten kennis maken met de wereld van de archeologie.

Naar aanleiding van deze veertiendaagse werd een nieuw wandelparcours uit-

gestippeld. Het voert je langs de belangrijkste archeologische sites van de Mechelse binnenstad. Je krijgt meteen een beeld van hoe het er vroeger moet hebben uitgezien. De wandelgids "Wandelen langs het opgegraven Mechelen" is te koop aan 2,50 EUR bij In&Uit Mechelen en in het museum Brusselpoort.

De wandeling werd ook opgenomen in het vaste aanbod van geleide wandelingen door de stad (op aanvraag; www.inenuitmechelen.be).

ARCHEOWEB.MECHELEN.BE

Na Antwerpen en Gent heeft sinds kort ook Mechelen haar eigen archeologische website (www.archeoweb.mechelen.be). In het virtueel museum kan je vanop je PC dag en nacht terecht voor allerhande informatie over pelgrimsinsignes, over de opgravingen op de site Chevalier Marin, over de evolutie van hout- naar steenbouw en nog veel meer. Dankzij de tijdslijn navigeer je vlot van de ijzertijd naar de vroege middeleeuwen en weer terug.

Delen van de website zijn nog in opbouw en worden regelmatig bijgewerkt door de stedelijke dienst Archeologie en de Mechelse Vereniging voor Stadsarcheologie. Volg er ook onze opgravingen aan de Winketkaai (juli-september 2006).

ARCHEOLOGISCHE ADVIESKAARTEN

Als stedelijke dienst Archeologie zijn we bij het grote publiek vooral bekend van onze opgravingen in de historische kern van Mechelen: de Grote Markt, de Veemarkt, het Huis van de Mechelaar, het Spijker, het Minderbroedersklooster. Ons werkingsgebied en takenpakket zijn echter veel ruimer. Ook in het buitengebied staan we in voor het behoud van de archeologische waarden.

Dat de geschiedenis van Mechelen zich niet alleen in de binnenstad afspeelt, mag blijken uit een lange lijst van archeologische vondsten: de boomstamkano van Nekkerspoel (zie foto), vuurstenen werktuigen in Walem, de Romeinse nederzetting bij de Stenen Molen in Leest, de muntschat van het Slagveld in Muizen, om er maar enkele te noemen. Toch is dit slechts het topje van de ijsberg. Uit ervaring weten we dat in de bodem nog tal van onbekende archeologische resten verborgen zitten. Elk van deze vindplaatsen kan een schat aan informatie bevatten. De vondsten vertellen ons immers hoe ooit mensen op deze plaats geleefd hebben. Ze zijn de laatste getuigen van een ver verleden en maken deel uit van onze identiteit. Het is dan ook de taak

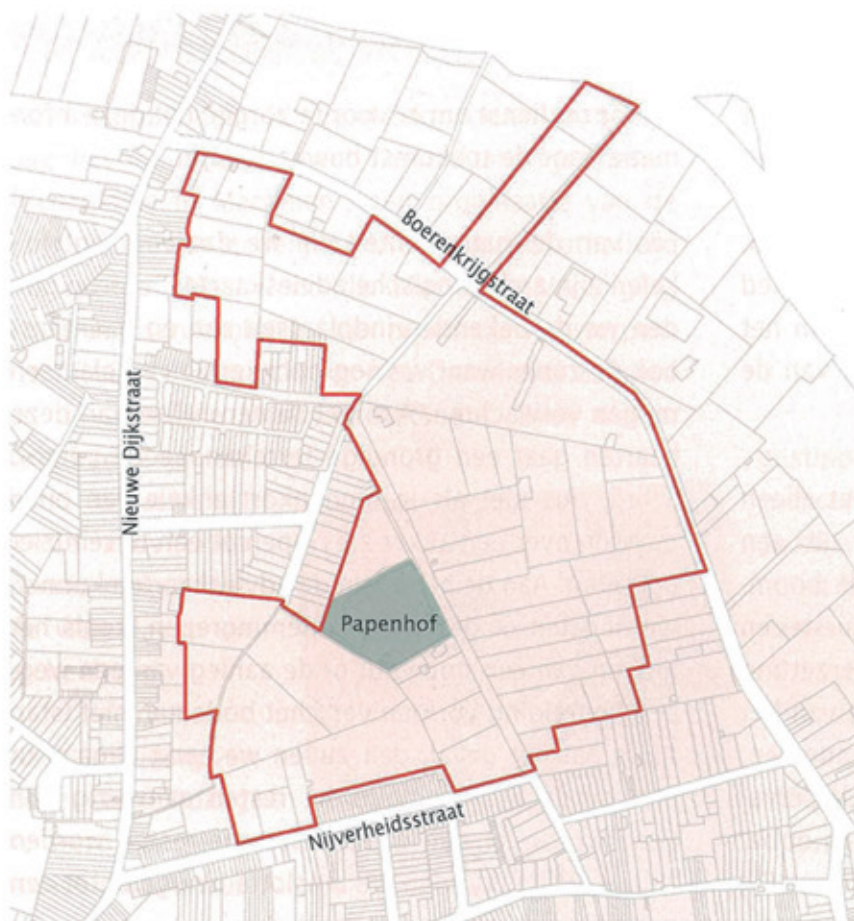
van onze dienst om er voor te zorgen dat deze informatie voor de toekomst bewaard blijft.

Eén van de instrumenten die we daarvoor ontwikkelen zijn archeologische advieskaarten. Hierop duiden we de bekende vindplaatsen aan en daarnaast ook de zones waar we nog onbekende vindplaatsen mogen verwachten. Aan het samenstellen van deze kaarten gaat een grondige terreininspectie vooraf. Schrik dus niet als je binnenkort enkele van onze mensen over een akker ziet lopen of een terrein ziet opmeten. Aan de hand van de advieskaarten kunnen we bepalen of geplande bodemingrepen, zoals het graven van een bouwput of de aanleg van een weg, een bedreiging vormen voor het bodemarchief (stap 1). Is dat het geval, dan zullen we eerst nagaan of er inderdaad archeologische resten aanwezig zijn (stap 2). Als er dan goed bewaarde resten worden aangetroffen, kunnen we tenslotte overgaan tot een definitieve opgraving (stap 3).

Ook jij, beste lezer, kan ons helpen bij het samenstellen van deze advieskaarten!

de opgravingen op de site Nekkerspoel dateren al van in 1904

plangebied Papenhof

Naar aanleiding van het RUP Papenhof wil de dienst Archeologie de archeologische vindplaatsen en zones in dit gebied zo nauwkeurig mogelijk in kaart brengen. Het plangebied wordt ruwweg begrensd door de Nieuwe Dijkstraat, de Boerenkrijgstraat en de Nijverheidsstraat (zie kaart). Al wie ons iets meer kan vertellen over de geschiedenis van het Papenhof

en zijn omgeving of wie mogelijk zelf in het verleden al enkele vondsten deed, kan steeds contact opnemen met de dienst Archeologie op onderstaand adres.

Een eerste terreininspectie in het kader van het RUP Papenhof bracht ons bij dit stukje muur (zie foto).

Het bevindt zich aan de rand van het bos bij het einde van de Hazeldonkstraat. Vermoedelijk maakte het ooit deel uit van het Papenhof.

Samenstelling en teksten

Liesbeth Troubleyn
Raf Ribbens
Bart Robberechts

**Met dank aan
alle medewerkers**

Fotografie

Stad Mechelen
Regionale Beeldbank

Verantwoordelijke uitgever:

Heidi De Nijn

D/2006/0797/049

Vorige edities van
onze nieuwsbrief vind je op
www.stadmechelen.be/archeologie

Stad Mechelen
Dienst Archeologie
Kruidtuin
Pitzemburgstraat 8
2800 Mechelen

E-mail:
archeologie@mechelen.be